

VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAVUOSISUUNNITELMA 2019-2020

1. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajat:

syyslukukausi: 1.8.- 31.12.2019

syysloman ajankohta/ päivystys: 14.- 20.10.2019

joululoman ajankohta/ päivystys: 24.12.2019 - 5.1.2020

kevätlukukausi: 2.1.- 31.7.2020

hiihto-/talviloman ajankohta/ päivystys: 2.- 8.3.2020

päiväkodin aukioloajat: 6.15/ 6.30 – 16.30 /17.00

Varhaiskasvatuksen loma-aikojen päivystyksestä sovitaan erikseen.

Päiväkoti ja henkilöstö: Simon päiväkoti ja Maksniemen päiväkoti; henkilöstömitoitus 1/8 3-6 – vuotiaiden ryhmässä ja 1/4 alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Maksniemen vuoroperhepäiväkoti 1/4 + esikoululainen.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö: varhaiskasvatusjohtaja, päiväkodinjohtajat, lastentarhanopettajat, erityislastentarhanopettaja, lastenhoitajat, avustajat ja ryhmäperhepäivähoitajat.

Päiväkodeissa lisäksi laitoshuoltaja tai palvelutyöntekijä.

2. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu pohjautuu valtakunnallisiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2018.

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus.

Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista (kuvio 1). Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta (kuvio 2) läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikissä lapsi oppii, mutta lapselle itselleen leikki ei ole tietoisesti oppimisen väline vaan tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin.

Kuvio 1

Kuvio 2

3. Oppimisen alueet:

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten **kielellisten taitojen** ja **valmiuksien** sekä **kielellisten identiteettien** kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen. Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa:

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Lasten **kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä. Tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

Lasten **puheen tuottamisen taitojen** kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa.

Lasten **kielen käyttötaitoja** ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen.

Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän **kielellinen muistinsa** ja **sanavarantonsa** laajenee.

Vuorovaikutus- taidot	Kielen ymmärtämisen taidot	Puheen tuottamisen taidot	Kielen käyttötaidot	Kielellinen muisti ja sanavaranto	Kieli- tietoisuus
Kehittyvät kielelliset identiteetit					

Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten **kielitietoisuuden kehittymistä**.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

- annetaan lapselle omaa rauhaa ja mahdollisuus tutustua kirjojen maailmaan
- säännölliset satuhetket
- tarvittaessa tukiviittomien ja kuvien käyttö
- oman kielellisen tuotoksen tekeminen
- arjen tilanteiden sanottaminen
- sadutus
- päiväkodeilla käytössä tabletit

- kirjastossa asiointi mahdollisuuksien mukaan
- kunnan järjestämät teatteri- ja konserttiesitykset, erilaiset näyttelyt ja tapahtumat
- internetin oppimispelit
- suomi toisena kielenä (S2) –suunnitelma tarvittaessa

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten **musiikillisen, kuvallisen** sekä **sanallisen** ja **kehollisen ilmaisun** kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittamalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

Musiikillinen ilmaisu:

- laulaminen
- mahdollisuus käyttää rytmisoittimia monipuolisesti
- rytmittäminen
- kunnan järjestämät konsertit
- musiikin kuuntelu
- mahdollisuuksien mukaan osallistuminen musiikkiesityksiin

Kuvallinen ilmaisu:

- lasten töiden esille laittaminen
- monipuolisten materiaalien käyttäminen, tutustuminen, kokeilu
- ikätasoiset askartelut
- lasten kuvallisten töiden näyttely
- omaehtoisen askartelun suunnittelu ja toteuttaminen

Sanallinen ilmaisu:

- esitykset ja juhlat
- päivittäiset keskustelut
- sadutus
- asiasta / kuvasta kertominen

Kehollinen ilmaisu:

- musiikkiliikunta
- laululeikit
- liikuntasalin käyttäminen mahdollisuuksien mukaan
- päivittäinen ulkoilu

- ulko- ja perinneleikit

Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Varhaiskasvatustoiminnassa kunnioitetaan lapsen oikeutta olla lapsi. Kiusaamiselle asetetaan 0-toleranssi.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

Eettinen ajattelu ja katsomuskasvatus:

- lapsen yksilöllinen huomioiminen ryhmässä
- seurakunnan tekemät vierailut, Neljä koria -suunnitelma
- oikeudenmukaisuus arkielämän tilanteissa
- tunnekasvatus (tunteiden hallintaa), tunnekortit käytössä
- hyviin tapoihin ohjaaminen
- säännöistä sopiminen yhdessä lasten kanssa

Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus:

- isovanhempien päivä mahdollisuuksien mukaan
- perinneleikit
- hyödynnetään lähiympäristön mahdollisuudet, rakennukset, metsät, rantaretket, vierailut

Mediakasvatus:

- tietokoneen käyttäminen
- tiedon etsiminen internetin kautta
- mediakasvatuksesta keskusteleminen vanhempien kanssa

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.

Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot sekä motivaatio oppia uutta vahvistuvat, kun lapset saavat olla itse mukana vaikuttamassa siihen, mitä tehdään ja miten. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus osallistua ja harjoitella omia vaikuttamismahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa. Varhaiskasvatuksessa **mediakasvatuksen** tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

Matemaattisen ajattelu:

- päiväkodeissa käytössä Nalle -matikka ja matematiikkaviikko
- toiminnallinen matematiikka arjessa

Ympäristökasvatus:

- opitaan tekemällä ja liikkumalla luonnossa
- luonnonmateriaalien hyödyntäminen toiminnassa
- kierrätys, kestävä kehitys
- vuodenaikojen vaihtelun huomioiminen toiminnassa
- kävelyretket lähiympäristöön

Teknologiakasvatus:

- kiinnostuksen herättäminen teknisiin esineisiin (esim. laitteiden purkaminen ja kokoaminen)
- arjen toiminnan kautta tutustuminen erilaisiin välineisiin

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ovat enenevässä määrin osa lasten elämää ja erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä toimimisen harjoittelu on varhaiskasvatuksen tehtävä.

Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet:

Liikkuminen:

- hiihto- ja luisteluviikko mahdollisuuksien mukaan
- kävelyretket lähiympäristöön
- päivittäinen ulkoilu
- liikuntasalivuorot mahdollisuuksien mukaan
- liikuntavälineet mahdollisuuksien mukaan lasten saatavilla

Ruokakasvatus:

- monipuolinen ruokavalio, uusien ruokien maistelu
- ruokailun yhteydessä lapset opettelevat omatoimisuuteen esim. voitelemaan leipänsä

- ruokailussa käytetään positiivista ohjausta. Yleiset suuntaviivat terveyttä edistävän ruoan tarjoamisesta ja ruokakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa on ohjeistettu Valtion ravitsemusneuvottelukunnan, Opetushallituksen ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen yhteistyönä tuottamassa Terveystieteiden ja ilon ruoasta - varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksessa.

Terveys ja turvallisuus:

- hammashoitajan vierailut mahdollisuuksien mukaan
- 112 –päivä (esim. yhteistyössä Lapin pelastuslaitoksen kanssa)
- päiväkodeissa ja ryhmissä poistumisturvallisuusharjoitukset
- opetellaan liikennesääntöjä kävelyretkillä
- retkisuunnitelman käyttäminen
- kehotunnekasvatus eli pienten lasten ikätasoinen seksuaalikasvatus huomioidaan varhaiskasvatuksessa

4. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista. Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat **lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet**. Kehityksen ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä.

Vaikeuksia ehkäistään ennalta **pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtapoilla**. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia.

Lapsen tuen tarve voi olla **lyhytaikaista ja vähäistä**. Silloin voi riittää yksittäinen tuen muoto tai järjestelyt, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman nopeasti ja varhaisessa vaiheessa.

Osa lapsista tarvitsee **enemmän ja säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tuen muotoja toisiaan täydentävinä**.

Lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan **lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan**.

Pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- henkilöstön mitoittamiseen ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut

- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut esimerkiksi, toiminnan eriyttäminen, lapsikohtainen ohjaaminen, pienryhmätoiminta tai viittomien ja kuvien käyttö
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- 4-vuotisneuvola...
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- siirtopalaverit...
- erityisasiantuntijoiden, kuten erityislastentarhanopettajan palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio, mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut

Tuen seuranta ja arviointi

- tavoitteiden toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi sekä arviointiajankohdat.

Monialainen yhteistyö:

- varhaiskasvatuksessa erityislastentarhanopettaja
- monialaista yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan psykologin, puheterapeutin, sosiaalityöntekijän, toimintaterapeutin ym. tahojen kanssa

5. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista (KARVI). Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa päiväkodit ja perhepäivähoito. Lapsilta, huoltajilta ja muilta yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja parantamisessa. Arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan.

Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri

Arviointisuunnitelma: Mitä, miten, milloin, ketkä, kuka vastaa?

Jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle tehdään lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään hoidon alkuvaiheessa ja päivitetään vuosittain, tarvittaessa useammin (Opetushallituksen kaavakepohja), johon kirjataan lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tuen tarpeet. Tämä tehdään yhteistyössä lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavan henkilöstön ja lapsen sekä huoltajien kanssa.

Suunnitelmaan kirjataan pedagogiset tavoitteet toiminnalle sekä toimenpiteet ja konkreettiset menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi. Sovittujen menetelmien toimivuutta arvioidaan toimintavuoden aikana. Lastentarhanopettajalla on pedagoginen päävastuu. Henkilöstö arvioi omaa pedagogista toimintaansa, toimintakulttuuriaan, oppimisympäristöjään niin yhteisesti kuin yksilöinä erilaisilla arviointityökaluilla, joita on seudullisesti luotu Lapin yliopiston kanssa toteutetussa koulutuksessa. Arviointikeskusteluja käydään ryhmien tiimipalavereissa ja perhepäivähoidon hoitajailloissa sekä henkilökuntapalavereissa. Arviointimenetelmiä ovat mm. lapsen havainnointi, lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU), 4 -vuotiaille suunnattu neuvolatutkimus. Myös lapset ja huoltajat osallistetaan arviointiin keskusteluiden sekä kyselyjen kautta, yhteistyö perheiden kanssa, arviointilomake vuosittain.

Arviointi on säännöllistä, avointa ja sitä tehdään toiminnan sekä toimintakulttuurin kehittämiseksi. Jokainen yksikkö arvioi pedagogista työtään yhteisesti sovitulla tavoilla arviointikaavakkeeseen. Tätä tietoa käytetään tulevan toiminnan suunnittelun pohjana. Lasten ja huoltajien osallisuus on tärkeä tekijä varhaiskasvatuksen onnistumiselle ja kehittämiselle. Järjestäjä- ja yksikötason arviointikysely tehdään yleensä huhti-kesäkuussa ja siitä saadun tiedon pohjalta tehdään uuden toimintavuoden varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelma.

Tietojenkäsittelyssä uutta:

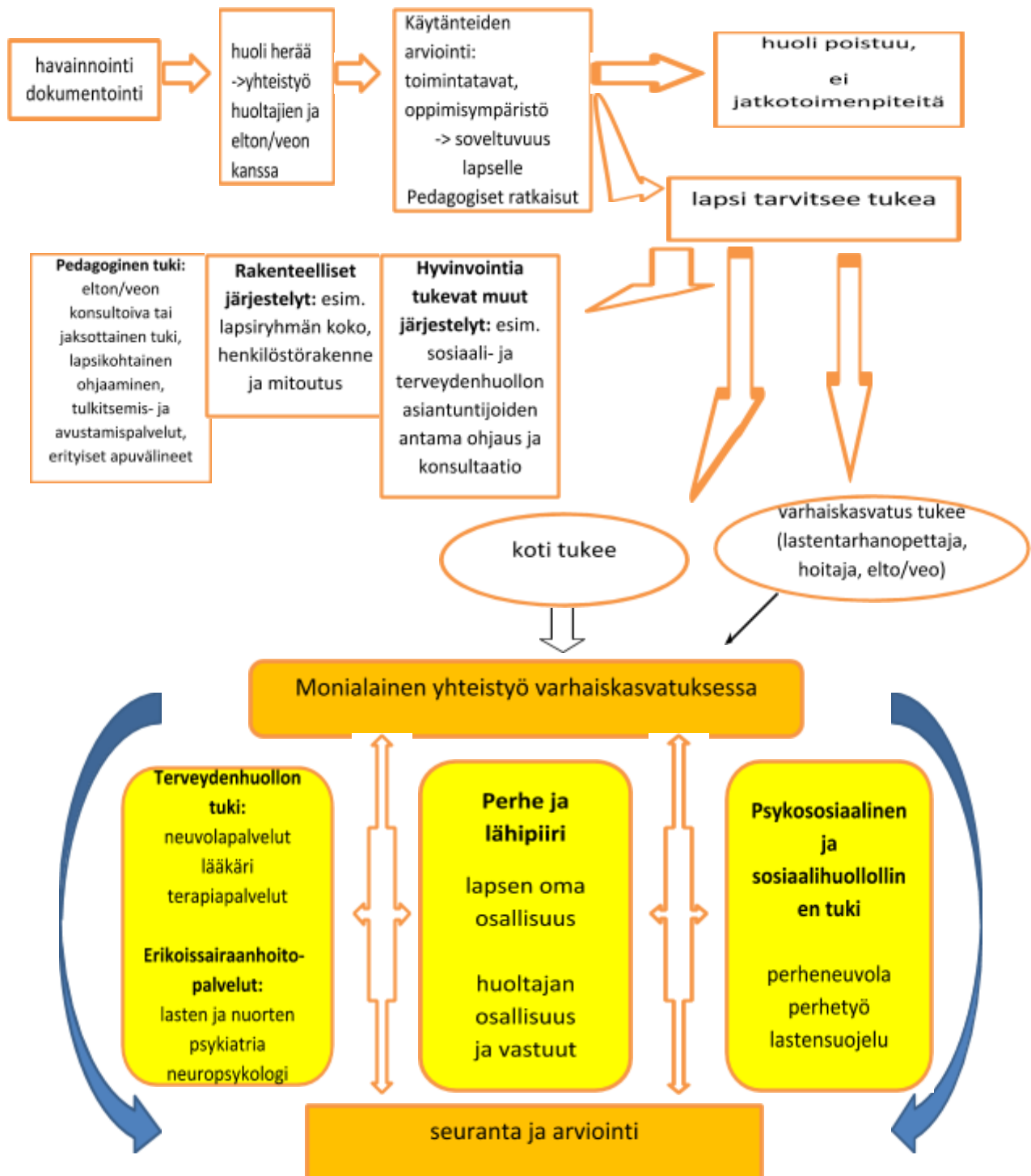
Kansallinen varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda kerää varhaiskasvatuksen tiedot valtakunnallisesti yhteen paikkaan vuoden 2019 alusta lähtien. Tietovarannon avulla varhaiskasvatuksesta saadaan jatkossa yhteismitallista, vertailukelpoista ja laadukasta tietoa mm. viranomaisten käyttöön. Varhaiskasvatuksen tietovarantoon tietoja tallentavat varhaiskasvatustoimijat. Varhaiskasvatuksen tietovarannosta määrätään varhaiskasvatuslaissa (540/2018), joka astui voimaan 1.9.2018.

Kunta on velvollinen tuottamaan tietovarantoon 70 § sisältämiä tietoja toimipaikoista ja lapsista 1.1.2019 alkaen. Käyttöönotto tapahtuu vaiheittain 1.1.2019 lähtien. Varda-tietovarannon kautta välitetään 1.1.2019 alkaen Koski-lainsäädännössä määriteltävät esiopetustiedot niiden lasten osalta, joiden esiopetus toteutetaan varhaiskasvatuksen palveluntuottajan toimesta. Kaikki varhaiskasvatustoimijat ovat tuottaneet tiedot Varda-tietovarantoon viimeistään vuoden 2020 loppupuolella.

Opetushallitus vastaa tietovarannon ylläpidosta ja tietojen luovuttamisesta esimerkiksi viranomaisten käyttöön. Ylläpitoon liittyen Opetushallitus antaa mm. määräyksiä ja ohjeita varhaiskasvatustoimijoille.

Tuen polku varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa painotetaan vaikeuksien ennaltaehkäisyä pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtapoilla mm. suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen, selkeä päiväjärjestys, päivittäisten toimintojen rytmittäminen. Lapsen tuen tarve voi olla lyhytaikaista ja vähäistä tai tarvittaessa tuki voi säännöllistä ja useampia toisia täydentäviä tuen muotoja sisältävää.

ARVIOINNIN VUOSIKELLO

